

turške vere tiče, je skrbel za njo, da se ni zanemarljalo. Njegov sin, morivec lastnega očeta, pogrezne državo v največo nesrečo. Puntin in verske homatije so kmalu požrle vse, kar si je bila dežela pridobila za Aledina. Strašna lakota je morila ljudi, in česar niso pobrali vedni boji, se je bližalo vedno bolj poginu. Sestra išče sestru, pravi pregovor, še ena nadloga pride čez ubogo državo. Leta 1243. prideró Mongoli v Armonijo. Selčuski vladar jim gré sicer z malo vojsko, ki jo je mogel skupaj spraviti naproti, ali malo mu to pomaga. Pobijejo mu vso in on sam mora bežati k grškemu cesarju v Carigrad. Ko se tudi s tem ne more zastopiti, poskuša udariti še enkrat po Mongolih, pa tudi zdaj ni nič bolj srečen, ko prvokrat. Njegovi lastni emiri ga zadušé leta 1247. Z velikanskimi koraki se je bližala država selčuska brezdu pogube, v kterege se je pogreznila leta 1307.

Ta čas, ko se je selčuska država vedno bolj bližala koncu svojega obstanka, se ustanovi na njenih podrtinah več samostojnih držav, ki so obsegale velik del sprednje Azije. Meje njihove so bili na vzhodu Mongoli, na zahodu bizantinsko cesarstvo, in imenovale so se največ po vladarjih. V začetku 14. stoletja je bilo 10 takih malih držav na grobu selčuskega kraljestva.

Za nas najvažniši je država Ozmanova, ki je obsegala velik del Galicije in Bitinije do Olimpa, ki je bil vzhodni mejnik bizantinskemu cesarstvu. Druge so manj znamenite in tudi je njihova zgodovina tako zamotana in temna, da se skoraj ne dá v kratkem kaj gotovega o nji povedati. Zato se pa hočemo ogledati po državi Ozmanovi, ki jo smemo imenovati zibelko velikega turškega carstva. (Dal. prih.)

Sporočilo

o 6. odborovi seji slovenske Matice

7. marca 1867. leta.

V 6. odborovi seji, ki je bila 7. t. m. vpričo vladnega poročnika deželnega svetovalca gosp. J. Rotha in dvanajst domačih odbornikov v mestni dvorani, se je najpred na predlog predsednika g. dr. Tomana potrdil zapisnik 5. seje, in prebralo se je poročilo o računu ki je bil podan II. občinskemu zboru. To poročilo, ktero so dali v to voljeni gg. Franc Sovan, R. Pregelj in Fr. Ravnikar, kaže, da so v redu društveni računi po marljivosti g. blagajnika dr. Zupanca. Po tem je poročal tajnik g. Lézar o važnejših stvaréh, in knjižničar gosp. Vavrú je naznanil, da se je knjižica od poslednje seje pomnožila za 178 zvezkov. Tajnikovo sporočilo se glasi tako-le:

Slavni odbor! Število matičinih udov se je od poslednje odborove seje, ki je bila 15. novembra lanskega leta, pomnožilo za 62, med temi je 8 ustanovnikov in 54 letnikov, tako da je glavne knjige zadnja številka 1156.

Koliko in ktere knjige je prejela Matica od 15. novembra, to bode slavnemu odboru naznanil gospod knjižničar J. Vavrú.

Izmed dopisov omenjam dveh:

a) Gosp. Rajevskij, o katerem je c. k. vlade predsedništvo z odpisom od 24. nov. 1866. leta št. 3686/P. odgovorilo, da nima celó nič zoper to, da ga je odbor izvolil za častnega uda slovenske Matice, se 29. nov. 1866 zahvaljuje za to čast ter obeta, še v prihodnje podpirati naše društvo.

b) Gosp. dr. Jož. Muršec je Matici v dar poslal 5% metaliko za 100 gold. z namenom: Naj se njene obresti po namenu Matičinem ali rodoljubov obrnejo za

Slovence na vseučilišču zagrebskem. Kako da se ima to zgoditi, naj danes določi slavni odbor.

6. februarja je P. Ladislav Matici poslal rokopis pod naslovom: Skladnja ali slovnica latinskega jezika. Ta rokopis se je v pretresovanje izročil presojevalcem, ktere je bil slavni odbor izvolil za Žepičevo latinsko Čitanko. Razlog, iz kterege se je to zgodilo, je menda tako jasen, da ga ni treba zagovarjati; toraj sem tega prepričanja, da slavni odbor odobri to volitev.

Rokopisi, ktere je slavni odbor sprejel v IV. seji 16. sept. 1866. leta, še niso v natisu; po mnogem dopisovanji se je pa vendar to doseglo, da se štirje letni časi lahko začnó jutri tiskati.

a) Še le 24. februarja smo prejeli podobščine iz Vratislave za Tušekov prevod Rossmässlerjevih štirih letnih časov. Da so te podobščine res jako lepe, to slavni odbor lahko sodi iz natisa, postavljenega na ogled. Veljajo pa te podobščine 182 gold. Popravljeni Tušekov rokopis smo danes prejeli iz Zagreba. Naj sl. odbor danes odloči, v koliko iztiskih naj se tiska to delo.

b) Ozir Erjavčeve mineralogije slavnemu odboru naznanjam to-le: Predsedništvo se je še le 22. februarja 1867. leta s pisateljem pogodilo tako, da mu Matica po 20 gold. plača tiskano pôlo.

Do mineralogičnih podobščin pa smo prišli po mnogem dopisovanji in zvedovanji tako-le:

Gosp. Erjavec nam je 24. januarja 1867. leta pisal to-le: „Dogovarjal in dopisaval zarad drvorezov za mineralogijo; al brez vspeha. Vsi knjigarji so predragi, nekteri pa celó nočejo prodajati drvorezov. Toda prišlo mi je nekaj družega na misel. Hrvaško namestništvo izdaja na svoje stroške šolske knjige ter je izdalo tudi mineralogijo, v kteri je polovica podob, kakoršnih potrebuje moj rokopis. Slovenska Matica bi se tedaj s prošnjo morala obrniti do namestništva, da jej proti odškodovanju posodi omenjene drvoreze. Ostala bi pa prav po ceni rezal moj tovarš gosp. prof. Stark, ki je v tej stvari mojster. Tako bi najbolj po ceni prišla Matica do drvorezov.“

Po tem nasvetu smo se koj 31. januarja s prošnjo obrnili do zagrebskega namestništva, ter 21. februarja od g. Erjavca dobili naslednje naznanilo: „Tukajšnje namestništvo je uslišalo prošnjo slovenske Matice ter jej že pred štirimi dnevi po deželni kranjski vladi poslalo zaželene drvoreze. Če drvorezi ne bodo poškodovani, ne bo treba plačati nikakoršnega odškodovanja. — Zdaj manjka še 36 drvorezov, ktere hoče moj tovarš rezati za 30 gold.“

28. februarja smo prejeli 36 drvorezov po c. kr. kranjski namestnji s pogoji, kterih je omenil gosp. Erjavec.

c) Tudi Marnova slovenska slovnica českega jezika menda še ni v tiskarnici. 31. januarja 1867. leta je g. prvosednik prejel Marnovo pismo, pisano v Pragi 9. januarja 1867 iz Kotora, kamor je bilo prišlo iz Angleškega. V tem listu France Marn poroča, da je zadovoljen s pogoji, s kterimi je Matica sprejela njegov rokopis, ter prosi, da bi mu Matica poslala zagotovilo, da se bode ta knjiga res tiskala na Matičine stroške, da se bode izkazal pri tiskarji dr. Ed. Gregru, kteri je ceno tako-le postavil: Rokopis vtegne dati 10 tiskanih pôl srednje osmerke; ako se natisne 1000 iztiskov, stala bode slovnica 230 gold. — 1. februarja se je Marnu odpisalo tako-le: „Pošljamo Vam zaželeno zagotovilo. Ali se ne bi stroški dali znižati pri vsaki pôli za 3 gold.? Blaznik bi 1000 iztiskov tiskal po 20 gl. pôlo. Poskusite, morda pojde po tej ceni tudi v Pragi? Od vsake tiskane pôle naj nam tiskar sproti pošilja po 2 pôli v križnem zavitku.“

Ker nam še ni došla nobena pôla, zato iz tega sklepamo, da se tisk še ni pričel. Zakaj da ne, tega ne vemo, hočemo pa poprašati.

d) Še ene stvari moramo omeniti, in ta je letnik, kterege je slavni odbor v V. seji 15. novembra 1866 sklenil, da ga hoče izdajati Matica, ako jej dojde zadosti primernege gradiva. Do današnjega dne nam ni bil izročen noben sestavek.

Treba pa je sedaj resno začeti misliti na koledar, da se mu nabere obilo podučnih sestavkov. V ta namen naj slavni odbor pisatelje v posebnem naznanilu pokliče na delo. (Kon. prih.)

Vabilo.

Slovenske Matice odbor je v VI. seji 7. marca t. l. sklenil, da Matica za 1868. leto izdá „národni koledar“ z obširnim letopisom; za vredovanje je bil naprošen gosp. dr. Jan. Bleiweis, kateri je tudi prevzel to nalogo. V letopis se bodo jemali daljši in krajši podučni sestavki iz vseh predmetov bodisi izvorni bodisi prestave. Pisateljem je na voljo dano, ali da svoje sestavke darujejo Matici ali da zahtevajo plačilo, katero se bode odmerilo po navadi.

Slovenske Matice odbor se toraj obrača do pisateljev vseh slovenskih pokrajin s tem pozivom ter prosi obilne podpore. Sestavki naj se saj do 31. maja t. l. pošljejo g. dr. Jan. Bleiweis-u.

Slovenske Matice odbor v Ljubljani 7. marca 1867.

Dr. Lovro Toman, prvosednik.

A. Lé sar, tajnik in odbornik.

Dopisi.

Iz Postojne 11. marca. — Od c. kr. deželnege predsedstva je prejela naša županija sporočilo, da pravico volitve v deželni zbor imajo volilci 1. in 2. razreda, iz 3. pa le tisti, ki plačujejo 10 gold. davka; po takem se skrči število naših volilcev le na kakih 30, Vrhnika pa jih ima nad 200. Častita naša županija se je za tega voljo brž obrnila do sl. ministerstva na Dunaj; nadjamo se, da naša prošnja ne bode brez vspeha, ker razloček števil 30 in 200 je vendar presilen! *)

Iz Senožeč 28. sveč. (*Trikrat vrže pès svojega gospoda na tla.*) Ako se po mestih vsaka mala dogodbica naznanja po časnikih, naj tudi jaz iz dežele povem eno, ki ima saj to prednost, da ni brez nauka: Gosp. pl. J. G. je hotel svojega zeló velicega pa še le 10 mesecev starega psa (parskega rodú) kaznovati. Pes se renčé skrije pod kuhinjsko ognjišče, gospod ga pa sili in sili izpod zavetja. Na ta ropot doide hišna gospodičina, ktera je psa največkrat napasila, in brani psa. Gospodičini hvaležni pes to videvši, plane izpod ognjišča na gospoda, ter ga za prsi zgrabi in na tla vrže. Vdarci po psu od hišnih, kateri so na gospodov krik prihiteli, so psa le toliko zmotili, da se psu iztrga in z veliko silo v vežo vleče; pes pa zmiraj tikoma za njim, ga zopet od zadej zgrabi in neusmiljeno na tla bunkne. Hišni zdaj psa toliko od gospoda spravijo, da mu v bližnjo sobo uide; al pes plane tretjič na-nj in ga tako silovito na tla trešči, da se hiša strese. Branitelji so mogli s posebnim pogumom razkačenega psa le toliko zmotiti, da gospod doseže puško, ktera je k njegovi edini sreči nabita na steni visela, ter ljubljenca svojega

pri tej priči v sobi vstrelí. Velika sreča gospodova je ta, da si je tako pogumno tisti del života branil, kamor je pes najbolj grabil, namreč grlo! — Več dni je zavolj obilnih ran moral v postelji biti. — Naj bo žalostni ta primerljaj svarilo vsem takim, kateri svojega psa več cenijo nego človeka!

S—i.

Iz Ljubljane. — Povsod se govoricca zdaj najbolj suče okoli novih volitev za deželni zbor česki, moravski, kranjski in — kakor bi centralistični in dvalistični dunajski časnikarji radi imeli — tudi za tiroljskega. Ni čuda tedaj, da se je oglasila tudi „Laib. Zeitg.“ in pod nadpisom „Neuwahlen“ 1. kanono spustila na národni volilni odbor. *) Ker današnje „Novice“ na drugem mestu pretresajo omenjeni spisek, zato ga mi puščamo pri miru, in po svoje besedo poprimemo o novih volitvah, katerih bo treba, ker je razpuščen prejšnji naš deželni zbor, kteremu se je isto pripetilo kar českemu in moravskemu, in bi se to lahko zgodilo tudi tiroljskemu, in čemur se je le po večini glasov umaknil galiciški.

Ljudjé, ki niso vajeni ustavnega (konstitucijskega) življenja, menijo, da je to kaj čuda posebnega, ako se razpustí deželni ali državni zbor, in nasprotnim strankam je taka nevednost voda na njih mlin, da trobijo ljudém na uhó, da razpust je kazen nepokornim itd. Razpust deželnih ali državnih zborov je prav postavna navada v vseh državah, kjer vlada ni samooblastna (absolutistična). Vladar ima pravico razpustiti zbor in sklicati novega, pa tudi tega sopet razpustiti, ako ni vladi po volji. Al če ustavoljubno ministerstvo vidi, da temu, kar ono zahteva, nikakor ne pritrđijo državni zbori, takrat ali samo prostovoljno odstopi od vlade, ali pa mu vladar slovó dá, ker vidi, da zastopniki ljudstva tega nočejo, kar ministerstvo hoče. O takih razpustih državnih zborov vejo Angleži, Francozi, Belgijanci, Španjci, Prusi itd. veliko povedati; tudi naš presvitli cesar je razpustil leta 1848. državni zbor v Kromerizu.

Kadar tedaj vladar razpustí zbor in kliče volilce k novim volitvam, to nič družega ni kakor to, da vpraša volilce: ali so zadovoljni z ravnanjem svojih poslancev ali ne? Na to vprašanje pa odgovorijo volilci s tem, da svoje zastopnike pri novi volitvi zopet enoglasno volijo, če so ž njimi zadovoljni, ali da volijo druge, če poslanci ne ravnajo po njih mislih za prid deželi in državi.

To isto pravi Najviši patent Njih Veličanstva od 1. dne t. m. rekoč: „Mi smo torej sklenili obrniti se še enkrat do svojega naroda kranjskega.“

Pri novih volitvah za deželni zbor je tedaj dolžnost vsacega volilca, na to vprašanje po resnem predvarku pošteno in odkritosrčno odgovor dati z volitvijo svojo, brez strahú, ali ga kdo pisano gleda, zakaj volitev je vsakemu volilcu popolnoma prosta in sveta pravica, in ne, da bi kdo na ljubo komu volil ali da bi se plašiti dal komu. Sram ga bodi kdor je figa mož ali kdor misli, da mu pri volitvi more kdo drug zapovedovati kakor sama vest njegova. Zdaj pri novi volitvi hoče presvitli cesar odgovora po volilcih: ali so poslanci vaši prav storili ali ne, da so želeli preponižno prošnjo prinešiti pred tron cesarski, da Njih Veličanstvo sliši, kaj v blagor kranjske naše dežele in pa vsega cesarstva zastopniki vaši mislijo.

Kakor pa vest zahteva, da vsak pošteno, okritosrčno, brez strahú voli, tako pa zahteva tudi dolžnost vsacega deželana, ki ima pravico voliti, da gré volit. Kakor je znano, so volitve po mestih in trgih drugač kakor po kmetih. Po mestih in trgih, kjer je

*) Ali ni to pomota, ker pri predzadnjih volitvah je znašalo število volilcev v Postojni 79, na Vrhniki 164? In kako sploh more biti tak velikansk razloček, ker Vrhnika ima manj prebivalcev kot Postojna; una jih šteje 1647, ta pa 1666.

*) Kakor se sliši, pride „Laibacheréni“ spisek tudi v slovenskem jeziku na dan. Naj ga naši ljudje sodijo po razjasnilu „Novic!“

Sporočilo

o 6. odborovi seji slovenske Matice

7. marca 1867. leta.

(Konec.)

O dolžnem državnem pismu, katero je poslal družbi gosp. dr. Jož. Muršec s pristavkom, „naj se obresti po društvenem namenu ali po svetu slovenskih rodoljubov obrnejo za Slovence na zagrebškem vseučilišču“, je odbor sklenil, da se za obresti pošiljajo knjige, ki jih Matica dá na svetlo, slovenskim učencem na akademijo, dokler še ni vseučilišča v Zagrebu, kajti to je po namenu Matičinem. Ker je pa še pristavek: „ali slov. rodoljubov“ — naj se dr. Muršec popraša, ali je s tem sklepom zadovoljen ali ne?

Odbor je odobril, da se je slovenska skladnja latinskega jezika poslala onim gospodom, kateri imajo v presoji Žepičevo čitanko.

Ker bode g. Tušekova, z mnogimi podobami okinčana knjiga „Štirje letni časi“, lepa in veljavna tudi vprihodnje, zato se je sklenilo, da se tiska v 3000 iztiskih.

Ker gledé na poziv za „Letnik“ Matici ni došlo doslej nobenega spisa, je odbor sklenil, da Matica dá na svetlo sopet koledar z letopisom, ako moč, v še obširniši obliki, in da se poprosi g. dekan Hicinger, da vravná koledarski, g. dr. Bleiweis pa, da vredi podučni in zabavni del. Dr. Bleiweis sprejame vredništvo proti temu, da Matica po časnikih razglasi, da izide zopet za l. 1868 koledar z letopisom vred, in da se povabijo slovenski pisatelji, ki naj blagovolijo o različnih predmetih daljših ali krajših spisov ali zastonj ali proti navadnemu plačilu za izvirna dela in za prestave poslati vredništvu njegovemu vsaj do konca meseca maja.

Rešile so se potem prošnje za nekoliko Matičinih knjig slovenskim učencem v dar, in poslati se ima v ta namen g. prof. A. Brodniku „Zgodovine slovenskega naroda“ za učence kranjske niže gimnazije po Svetčevem nasvetu 12 iztisov; gosp. prof. Lésarju za ljubljansko realko na prošnjo vsake dosedanje knjige Matičine po 9 iztisov; in g. prof. J. Marnu „Zgodovine slov. naroda“ tudi za nižo gimnazijo v vsem skupaj 33 zvezkov, družih knjig pa za višo gimnazijo vsake po 15 iztisov. Pri tej priči izreče odbor, da hoče po premožnosti tako obračati Matičine knjige v prid ubogim pa marljivim slovenskim učencem, da pa more s posebnim ozirom na ljubljanska učilišča ravnati se vselej le po storjenih prošnjah ter po njih posebej določevati.

Tako se je rešila tudi prošnja c. kr. državne pravdnije v Trstu in v Ljubljani, da se pošlje zdaj vsake Matičine knjige, ktere v ta namen niso tolikanj primerne kakor bukve družbe sv. Mohorja, vsaki pravdniji po dva iztisa; da pa, ako se kaj drugač razjasni ali pokaže potreba, predsedništvo razloči to reč po svoji previdnosti.

Na to poroča g. dr. A. Vojska v svojem in v imenu gg. D. Trstenjaka in B. Raića o Matici darovanih rokopisih ranjkega pisatelja g. M. Ravnikarja (Poženčana) tako, da se iz njih porabijo le nekteri razdelki, ki so dobri in zanesljivi, in sicer v koledarju ter izreče željo, naj se popiše ob kratkem tudi življenje tolikanj marjivega pisatelja. Izročijo se spisi g. dr. Bleiweisu, kateri jih prevzame s pristavkom, da se razglasi prošnja do Slovencev, kateri so ranjkega bolje poznali in vedó kaj zanimivega iz Poženčanovega življenja in djanja, naj blagovolijo to kmalo razodeti vredništvu „Koledarjevemu.“

Naposled nasvetuje prof. J. Marn, naj se pred-

sedništvo slov. Matice z ozirom na neko prošnjo in obljubo v 37. listu „Novic“ leta 1865 v odborovem imenu obrne do slavnega pisatelja g. viteza dr. Fr. Miklošiča, da blagovoli po en iztis vsake svoje knjige, kar jih še imá, darovati naši Matici; ta nasvet odbor z veseljem podpira in potrdi. *)

Slovansko slovstvo.

* *Nasinke.* Tako se zove blizo 30 pesmic, ki jih je v Karlovcu ravnokar na svetlo dal rodoljubni g. Gjure Klarić, lastnik in odgovorni vrednik vrlega narodnega časnika „Putnika“, in posvetil g. Val. Pleiweis-u, častnemu gradjaninu karlovaškemu itd. „Ne hlepim po slavi ali koristi — piše pesnik v predgovoru — kazati se hočem le ljubljeni majki domovini vernega in zahvalnega sina.“ S tem je pesnik sam izrekel, kako naj se sodijo „Nasinke“ (naše pesmice), ktere večidel niso neznane čitateljem lepoznanjskih hrvaških listov, kjer so posamezne bile že natisnjene in radostne čitane. Tudi „Novice“ so prinesle svojim čitateljem zabavno: „Naši „po modi“ domorodci.“ To pa je prvi zvezek, kteremu jih bode sledilo še več, ako se pričujoči sprejme drage volje; med njimi pridejo tudi melodramatični deli: „Poljudeli svirac“ i „Pjesnik i glasbenik“, ki ste bile na gledišču zagrebškem z veliko pohvalo sprejete. Take stvari zanimivajo še posebno nas Slovence, ker utegnejo dobro deti glediščem naših čitalnic. Cena je zeló nizka — le 20 nov. krajc. — tako da se jih vsak lahko omisli. V Ljubljani se dobivajo pri kustosu čitalničnem. — Naj za poskušnjo v listu našem natisnemo eno izmed domorodnih pesmic:

Sve za milu narodnost.

Uzmite mi dobro, blago,
Što godj zovem željom svetom —
Ženu, djecu, milo, drago
Smrvite mi sve hametom:
Ja ću podniet straha prost,
Sve — za milu narodnost!

Zakujte me u tamnici,
Na robsko me šal'jte djelo;
Podajte me gavran-ptici,
Da mi kljuje živo tielo:
Sve ću podniet straha prost,
Sve — za milu narodnost!

Tri mi noža, tri taneta
U sried srca urinite,
Kô najgoreg toga svieta
Crnom zemljom sastavite:
Sve ću podniet straha prost,
Sve — za milu narodnost!

U bezdno me bac'te móre,
Da me proždru biesni vali;
U vatru me skrš'te gore,
Da mi kosti u prah spali:
Sve ću podniet straha prost, **)
Sve — za milu narodnost!

Dopisi.

V Londonu 11. marca. T. — Večkrat sem že v prejšnjih listih omenil Fenianov ali puntarskih za-

*) Pravijo, da naša cesarska knjižnica vsaj 10 knjig in spisov preslavnega pisatelja dr. Miklošiča še nima, in česar skorej verjeti ne moremo, celó imenitnega Supraselskega spominka ne, ki je bil po prepisu Kopitarjevem lastnina njena. Vr.

**) Vse čem prenesti straha prost.